

Любов-Ірина ГОЦКО-НЕЙ

ОЛЕКСАНДР ПОДОЛИНСЬКИЙ
(до 125-річчя від народження)

Народився 18 лютого 1889 року в с. Деревні Жовківського повіту на Львівщині в сім'ї священника. 1907 року закінчив гімназію у Львові, 1913 року – медичний факультет Віденського університету. Спеціалізувався в гінекології (положництві) у Відні. Під час Першої світової війни перебував у Кракові, де працював гінекологом. У повоєнний час повернувся до Львова і відкрив лікарську практику. 1921 року д-р О. Подолинський став членом УЛТ, від 1922 року він на громадських засадах, як, зрештою, і всі інші 16 лікарів, працював в амбулаторії «Народна лічниця», в якій лікувалися не тільки українські селяни з навколишніх сіл та незаможні люди зі Львова, а й пацієнти всіх національностей, які зверталися по допомогу. Своєю безкорисливою працею лікарі допомагали вбогому населенню, а з дрібних пожертв своїх пацієнтів на побудову шпиталю створили поважний фонд. Д-р Олександр Подолинський був одним з активних збирачів коштів. Працював усі роки в жіночому відділенні «Народної лічниці» аж до відкриття шпиталю 1938 року. Від 1921 року брав участь у відновленні Лікарської комісії НТШ, став одним із членів редакційної комісії журналу, який спочатку виходив нерегулярно, а згодом шоквартально.

У «Лікарському віснику» д-р Олександр Подолинський друкував статті на положничо-гінекологічні теми, виступав із науковими доповідями на з'їздах лікарів. На першому з'їзді українських лікарів 1924 року (м. Львів) він виголосив доповідь «Сучасний стан поглядів по причині неплідності жінок»; на другому з'їзді (1927) – «Пологова гарячка», а на третьому (1931) – «Герпес вагітних».

У 1931-1932 рр. д-р Олександр Подолинський став Головою УЛТ. Завдяки його ініціативі засідання Управи відбувалися регулярно зі звітами та з рефератами нової медичної літератури. Приміщення, у якому збиралися члени УЛТ, було досить тісне. Тому 1931 року д-р Олександр Подолинський разом з Українським технічним

товариством і з товариством «Відродження» винайняли просторе трикімнатне помешкання на вул. Костюшка, 5/1. Там збиралися члени УЛТ для гри в шахи, читання журналів, бесід. Щовечора чергували члени Товариства. Але оплата за помешкання була надто висока, а саме приміщення не відповідало потребам організувати широке товариське життя, 1932 року Товариство перенесли на вул. Підвальну, 7/1.

Члени УЛТ опікувалися сиротинцями, захоронками (дитячими садками), організовували батьківські «кружки», де проповідували гігієну, виховування дітей і першу поміч у разі різноманітних хвороб. Лікарі працювали охоче, безкорисно і не шкодували часу та сил. Виконуючи обов'язки голови, д-р Олександр Подолинський активно допомагав у будівництві шпиталю «Народна лічниця».

1931 року організовано комісію у складі лікарів Тита Бурачинського, Олександра Подолинського та відомих львівських громадян-міщан. Комісія мала стежити за будівництвом шпиталю. 1936 року Олександр Подолинський і Тит Бурачинський поїхали до Кракова оглянути нові шпиталі, які в той час були вже в Польщі і мали відповідні приміщення, розподіл відділень, нову сучасну апаратуру; серед іншого вони вивчали і графіки праці медичного персоналу. За час будівництва шпиталю виникали труднощі з грошми, які надходили нерегулярно. На зборах Олександр Подолинський виступав з повідомленнями про надходження довільних внесків від пацієнтів і від української громади м. Львова. 1937 року, коли вже будівництво шпиталю добігало кінця, його не могли відкрити без статуту та оформлення відповідною комісією. Польська влада весь час затягувала затвердження статуту. Олександр Подолинський разом з юристами наполегливо домагалися затвердження у воєводській владі м. Львова. І тільки 1 березня 1938 року статут було затверджено, а Управа отримала дозвіл на відкриття шпиталю.

У жовтні 1937 року в «Лікарському віснику» і в часописі «Діло» оголошено конкурс на посади у шпиталі та організовано комісію для оцінки кандидатів. До складу комісії увійшли д-р Тит Бурачинський, директор шпиталю і голова УЛТ д-р Максим Музика, директор «Лікарської самопомочі» д-р Леонтій Максимонько та заступник директора шпиталю д-р Олександр Подолинський. На засіданні Ради від 15 жовтня 1937 року затверджено провідних ординаторів – відомих українських лікарів: у відділення внутрішніх хвороб – Мирона Вахнянина, Ярослава Гинилевича, Сильвестра Дрималика, Василя Кархута, Василя Кашубинського, Івана Куровця,

Романа Осінчука, Мар'яна Панчишина; у дитяче відділення – Теодозію Туна-Надрагу, Осипа Філяса; у хірургічне відділення та відділення хвороби вуха, носа, горла – Тита Бурачинського; у жіноче відділення – Софію Парфанович-Волчук, Олександра Пелеха, Олександра Подолинського; в очне відділення – Леонтія Максимонька; у шкірне відділення – Івана Гриновецького, Євгена Дурдела, Ірину Сімович; у неврологічне – Нарциза Лукіяновича; в аналітичне відділення – Юліяна Кордюка, Максима Музику; в урологічне – Івана Довбуша, Богдана Макарушку; у рентгенівське відділення – Ярославу Криштальську; у зубне відділення – Михайла Бойка, Ольгу Чайківську-Пшеп'юрську.

У квітні 1938 року лікарня почала нормально функціонувати, і до кінця грудня 1938 року до неї звернулося 1265 хворих.

За статутом, який було з такими труднощами затверджено, Лікарська комісія мала займатися усіма медичними справами. До складу комісії увійшли всі згадані вище лікарі.

Та недовго цей шпиталь служив народові. Через 18 місяців Галичину зайняла Червона армія, почалася Друга світова війна. З приходом комуністичної влади до Львова «Народну лікарню» закрили. Там лікувалася тільки більшовицька верхівка. Частина лікарів виїхала за кордон, деякі перейшли працювати в інші лікарні.

1939 року д-р Олександр Подолинський виїхав до Кракова, де працював лікарем-гінекологом. Під час німецької окупації повернувся до Львова. У змінених політичних умовах, під новим окупантом треба було організувати медичну допомогу місцевому населенню. З ініціативи д-ра Романа Осінчука організовано групу українських лікарів, котрі ще залишилися в той час у Львові, – Тита Бурачинського, Олександра Барвінського, Леонтія Максимонька, Олександра Подолинського, які за німецької окупації відіграли вирішальну роль у реорганізації медичного інституту, долаючи всі труднощі з боку нових окупантів.

Клініки на вул. Піарів (тепер – Обласна клінічна лікарня, вул. Чернігівська, 7) були переповнені хворими і пораненими солдатами більшовицької армії. Завдяки проф. М. Панчишину у клініці працювало багато українських лікарів – директорів відділень: зокрема проф. М. Панчишин став директором клініки шпитальної терапії, д-р О. Подолинський – директором гінекологічної клініки.

1942 року окупаційна влада дозволила на базі клінік утворити так звані Державні природничо-медичні фахові курси. Це була єдина вища школа на території окупованої Галичини і Польщі. На курсах

організували навчання за програмою медичних факультетів університетів Європи. Документи визнавалися як повноцінні лікарські дипломи, й українська молодь отримала змогу здобувати медичну освіту, що багатьох врятувало від поневірянь і смерті. На кафедрах і у клініках більшість викладачів були поляки; значний відсоток студентів-поляків, але з допомогою проф. М. Панчишина та інших українських викладачів курси мали ознаки української вищої школи. Це, звичайно ж, було не до вподоби шовіністичним колам польського суспільства, які бажали бачити вищі навчальні заклади тільки польськими. Ненависть польської молоді почала виявлятися в терористичних актах проти видатних діячів української культури й науки. Особливо гострим це протистояння було в деяких районах Волині, Підляшшя, Холмщини, де жертвами міжнародної ворожнечі стали сотні й тисячі українців та поляків. Максимального напруження ця боротьба досягла 1943 року. Від кулі загинули проф. Андрій Ластовецький, завідувач кафедри фізики, і польський професор Болеслав Яловий, завідувач кафедри гістології та ембріології, декан медичного факультету Львівського медичного інституту. Ці акти терору приписували польським бойовикам та українському підпіллю. Хоча цілком можливо, що це були провокації гестапо. Українські професори постійно отримували анонімні погрози, письмові вирокі смерті. Вирок смерті видано д-рові Олександрові Подолинському, якого вбито у серпні 1943 року під час його відпочинку в Карпатах, біля м. Сколе на Львівщині. Похований у Львові на Личаківському цвинтарі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ганіткевич Я. Історія української медицини в датах і іменах / Я.Ганіткевич. – Львів, 2004. – 363 с.
2. Джуль П. Матеріали до історії української медицини / П.Джуль. – Чикаго: Вид-во УЛТ ПА, 1988. – Т. 2.
3. Матеріали до історії української медицини (Видання УЛТ ПА) / Гол. ред. Павло Джуль. – Чикаго, 1998. – Т. 2.